

KNJIŽNICA

Tako kot ostalih oddelkov je leto 1923 tudi rojstno leto knjižnice Slovenskega etnografskega muzeja.

Narodni muzej je odstopil del knjižnega fonda za priročno etnografsko knjižnico, toda na žalost so knjige še leta 1933 ležale v kupih na tleh pisarne. Tako kot vedno ni bilo dovolj denarja. Kljub temu je uprava muzeja nenehno nabavljala in izpopolnjevala knjižni fond, v glavnem z zamenjavami in darovanjem, manj z nakupom.¹

Etnografski muzej je od svojega nastanka pa do leta 1944 izdajal revijo *Etnolog*. Vsega skupaj je izšlo 17 letnikov. Prva številka *Etnologa* je izšla leta 1927. Revija je imela nalogo: "dopomoči manjkanju strokovne etnografske in etnološke, antropološke in ljudskoumetnostne revije v Jugoslaviji. Revija je tudi v inozemstvu zbudila živahno zanimanje".²

Etnolog je bil namenjen zamenjavam za tuje in jugoslovanske publikacije in tako so že prvi letniki "znatno razširili svoj krog znanstvenih odjemalcev in interesentov".³ Poleg znanstvenih člankov iz etnologije, antropologije, umetnostne zgodovine in muzikologije je prinašal tudi recenzije knjig, kronike in referate. Kasneje, npr. v 10. in 11. letniku *Etnologa*, je bil dodan tudi seznam sodelavcev, ki so objavljali svoje članke v tej reviji. Urednik *Etnologa* je bil dr. Niko Županić in sicer od letnika I (1926 - 1927) pa do vključno letnika 13 (1940), ko je postal univerzitetni profesor na ljubljanski univerzi - seminar za etnologijo. Od 14. do 17. letnika *Etnologa* je bil odgovorni urednik dr. Rajko Ložar. Letniki *Etnologa* od številke 14 - 17 so precej tanjši od prejšnjih, kar je razumljivo, saj je to bilo obdobje druge svetovne vojne.

Septembra leta 1945 je bil imenovan za ravnatelja Etnografskega muzeja Boris Orel.⁴ Bil je s sodelovanjem Milka Matičetova pobudnik in urednik

revije Slovenski etnograf, ki izhaja še danes in je nadaljevanje predvojnje revije Etnolog.

Po smrti dr. Borisa Orla je bil za 16. in 17. letnik (1963-1964) Slovenskega etnografa izvoljen uredniški odbor, odgovorni urednik je postal ravnatelj Slovenskega etnografskega muzeja dr. Boris Kuhar in je še danes.

Prva številka Slovenskega etnografa je izšla leta 1948 in Boris Orel je v njej napisal napotke za delo etnografov in folkloristov.⁵

Do leta 1982 je izšlo 30 letnikov Slovenskega etnografa, leta 1983 pa bo izšel 31. letnik. V reviji so zastopana vsa področja slovenske etnologije, ocene knjig, "in memoriam", večkrat pa so natisnjeni članki iz etnologije jugoslovanskih narodov.

Knjižnica je po osvoboditvi pa do konca novembra 1947 dobila v dar 649 izvodov knjig, od tega 304 izvode od Federalnega zbirnega centra. V tem času je imela skupno 4525 izvodov knjig in revij. S tolikim številom se je pojavilo vprašanje prostora in knjižnih omar, ki ni rešeno še do danes.

Knjižničarsko delo je opravljala uradnica B. Pirkovič.⁶ Zaradi njene preobremenjenosti v administraciji in računovodstvu so že leta 1953 v muzeju predlagali, da bi bil nastavljen knjižničar, ki bi poleg knjižnice urejeval tudi muzejski arhiv.⁷ To vprašanje pa je bilo rešeno šele deset let kasneje s prihodom ravnatelja dr. Borisa Kuharja.

Knjižnica se je v letih 1955-1957 povečala za 1167 primerkov, ki so bili pridobljeni na osnovi zamenjav, z nakupom ali z darovi, oziroma ocenami. Bil je dosežen velik napredek; temeljito so jo pregledali, kontrolirali so inventarne številke s kartoteko in ugotovili manjkajoče knjige. Veliko jih je bilo v slabem stanju in te so dali v vezavo. Zasluga za ta napredek gre Pavli Štrukelj, ki je s 1. junijem 1955 kot diplomirana etnologinja prevzela skrb za izvenevropske zbirke in knjižnico. Vendar s tem še ni bilo rešeno vprašanje samostojnega knjižničarja, ki ga je muzej nujno potreboval.

V teh letih je prišlo do večjega števila novih zamenjav s tujino, kamor je muzej pošiljal Slovenskega etnografa, ki ga je tiskal enkrat letno. Naštejemo samo nekatere zamenjave iz tega obdobja: Rheinisches Jahrbuch für Volkskunde, Slovensky Narodopis, Bayerisches Jahrbuch für Volkskunde, Rheinischwestfälische Zeitschrift für Volkskunde, Bealoideas, Jahrbuch für Volkskunde, Byzatino-slavica, Československa ethnografie, Yeda-Am in druge.⁸

Vzporedno s povečanjem strokovne knjižnice se je pojavilo vprašanje prostora in njenega poslovanja. S pisarno sta bili v istem prostoru, kot sta še danes, razlika je le v tem, da je prostor predeljen s knjižnimi omarami.

V letih 1957-1959 je strokovna knjižnica pridobila 2776 izvodov knjig in revij, v vezavo pa je bilo danih večje število poškodovanih knjig. V tem času se prvič omenja hemeroteka, saj je bilo nalepljenih že 960 etnografsko zanimivih člankov iz dnevnega časopisja in ilustriranih revij, v velike, prav v te namene izdelane knjige.⁹ Leta 1960 je začasno katalogiziral novodošle knjige in revije Bela Sever, študent etnologije. S 1. majem 1961 so v strokovni knjižnici muzeja honorarno zaposlili knjižničarko Gizelo Žigon.

Knjižni fond se je v letih 1960-1961 povečal za 1536 primerkov. Urejene so bile kartoteke in sicer: kartoteka revij iz tujine, kartoteka domačih revij, kartoteka ustanov in oseb, ki pošiljajo strokovne knjige in kartoteka krajev, iz katerih dobivamo revije. Urejeni in katalogizirani so bili posebni odtisi. Popisani in urejeni so bili duplikati.

Hemeroteka se je v teh dveh letih povečala za 193 nalepljenih člankov. Urejevanje knjižnice se je v znatni meri izboljšalo, ker je bila zaposlena strokovna honorarna moč.¹⁰

Julija leta 1963 je bila za strokovno knjižnico Slovenskega etnografskega muzeja nastavljena knjižničarka Marija Lah, diplomirana etnologinja. Knjižnica je v tem času imela 10544 knjig in revij, 160 posebnih odtisov. Do 31. decembra 1982 se je knjižni fond povečal na 18695 zvezkov, posebni odtisi

v istem letu pa na 212 izvodov.

Statistično prikazano je knjižnica od leta 1963-1982, torej v 19. letih pridobila 8151 novih knjig in revij, kar znaša povprečno 422 izvodov letno. Večina te literature je pridobila z zamenjavo za Slovenskega etnografa in kataloga, precej z nakupom, najmanj z darovi in recenzijami. Ima približno 200 inozemskih zamenjav, zamenjav po Jugoslaviji okrog 90, poleg tega pa tudi naročnike na Slovenskega etnografa, trenutno 107. Razumljivo je, da je težko podati popolnoma natančno število zamenjav in naročnikov, saj se to menja, oziroma narašča iz leta v leto.

Poleg imenskega kataloga je bil narejen tudi stvarni za knjige od inventarne številke 1-2579. Že prej omenjenim kartotekam je bila na novo postavljena še kartoteka za pošiljanje katalogov občasnih razstav, ki jih muzej prireja vsako leto. Razdeljena je na inozemski, jugoslovanski in slovenski del. Knjižnica je vodila do leta 1978 kartoteko oseb, ki so bile vabljene na občasne razstave v Slovenskem etnografskem muzeju in Muzeju izvenevropskih kultur v Goričanah, pošiljala je tudi vabila.

Hemeroteko smo z letom 1964 pričeli urejati na nov način. Namesto velikih knjig smo pričeli lepiti izreze iz dnevnega časopisja na liste in jih potem vlagati v mape z naslovi različnih področij etnologije. V vsaki mapi je spredaj oštevilčen seznam člankov, ki jih vsebuje. Na seznamu je natipkan naslov članka, ime časnika, datum in stran ter priimek in ime pisca. Na ta način članek, ki ga iščemo, razmeroma hitro najdemo, lahko ga tudi izposodimo, kar pri velikih, težkih knjigah prej sploh ni bilo izvedljivo. Mape potem vložijo v fascikel z letnico in tako so vsi članki enega leta zbrani v enem fasciklu.

Knjižnica vodi knjige o prodaji in porabi revij Etnolog in Slovenski etnograf, v kolikor so nekatere številke oziroma letniki še dosegljivi. Pravtako vodi evidenco prodaje in porabe katalogov občasnih razstav Slovenskega etnografskega muzeja. Ob izidu nove številke Slovenskega etnografa ali kataloga razstave v muzeju je morala knjižnica le-te razpošiljati. Prevzema vsa na-

ročila za Slovenskega etnografa in vodi evidenco zamenjav. V času od leta 1963 do 1983 je knjižnica izposodila skupaj 12206 knjig in revij, kar znaša povprečno 642 izvodov letno. V to število so vključeni vsi izposojevalci, torej muzejski sodelavci, tuji izposojevalci, izposojevalci sorodnih institucij ter študentje. Vključeni so tudi izvodi, ki so bili dani samo na ogled v knjižnici.

Vsaka tri leta napravimo inventuro izposojenih del; tako ne more priti do neugodnih pojavov, da ne bi vedeli, kje je izposojena literatura, oziroma kdo si jo je izposodil.

Knjižnica SEM je s sodelovanjem Inštituta za slovensko narodopisje in Oddelka za etnologijo na Filozofski fakulteti od 1. januarja 1972 pa do 1. julija 1981 izdajala trimesečne sezname novih knjig in periodičnih publikacij, ki jih dobivajo zgoraj navedene inštitucije. Iz neznanega vzroka je bilo to delo opuščeno.

Redno vsako leto izpolni knjižnica statistični vprašalnik za Narodno in univerzitetno knjižnico, vsako drugo leto pa pošlje seznam rednih tujih periodičnih publikacij Jugoslovanskemu bibliografskemu zavodu v Beograd.

V zadnjih 19ih letih je knjižnica dobila tri nove knjižne omare in eno staro, ki ni primerna za knjige. Iz tega je razvidno, da več kot 8000 knjig in revij, ki smo jih pridobili v teh letih, ni možno primerno razporediti. Posledica tega je ta, da so vse omare prenatrpane. Nujno bi bilo nabaviti omario kartotečnih listov, ker so škatle, v katerih so sedaj, popolnoma dotrajane, saj se uporabljajo že od ustanovitve muzeja. S temi pripombami pa smo se dotaknili dveh zelo perečih problemov: prostora in opreme za knjižnico Slovenskega etnografskega muzeja.